

Sygn. akt I Ca 398/15

POSTANOWIENIE

Dnia 24 marca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Wiesław Grajdura (spr.)
Sędziowie:	SSO Marek Syrek
Protokolant:	SSR (del.) Waldemar Nawrocki st. sekretarz sądowy Paweł Chrabąszcz

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2016 r. w Tarnowie

na rozprawie

sprawy z wniosku L. S.

przy uczestnictwie K. G., L. J., J. J. (1), A. J., M. H., A. H., J. S., M. S. (1), M. C. (1), H. S., R. B., S. B., K. N., K. H. (1), M. S. (2), K. M., S. Ł., C. S., R. S., A. S., Z. B., M. G., W. B., J. B. (1), H. B., A. B. i J. B. (2)

o uwłaszczenie

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego w Bochni

z dnia 27 maja 2015 r., sygn. akt I Ns 92/13

postanawia:

- 1. oddalić apelację;**
- 2. orzec, że strony ponoszą koszty związane ze swym udziałem w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt I Ca 398/15

**Uzasadnienie postanowienia Sądu Okręgowego w Tarnowie
z dnia 24 marca 2016 r.**

Wnioskodawczynie L. S. domagała się stwierdzenia, że J. S. oraz M. S. (1) stali się z dniem 4 listopada 1971 r. właścicielami:

- działki nr (...) o powierzchni 0,09 ha, zapisanej w KW nr (...) i Lwh (...) obręb Ł., prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Bochni,

- działki nr (...) o powierzchni 0,01 ha, zapisanej w Lwh (...) obręb Ł.,

- udziału wynoszącego 2/12 części we własności działki nr (...), zapisanej w KW nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Bochni,

położonych w Ł., na podstawie ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych.

Uzasadniając swoje żądanie wnioskodawczynie wskazała, że J. S. oraz jego żona M. S. (1) na podstawie aktu własności ziemi z dnia 25 września 1979r. o nr (...)stali się właścicielami gospodarstwa rolnego położonego w Ł. składającego się z działek ewidencyjnych o nr: (...), które objęli w samoistne posiadanie w 1968 r. na podstawie ustnej umowy darowizny. Wtedy to, po zakończeniu postępowania spadkowego po K. S. (1), rodzeństwo J. S. i jego matka W. S. z domu H. przekazali ww. wymienionym posiadane przez siebie gospodarstwo, w tym działki będące przedmiotem niniejszego postępowania. Dalej wnioskodawczynie podała, że aktem własności ziemi została ustanowiona na rzecz W. S. służebność mieszkania na działce nr (...). Wnioskodawczynie podniosła, że w 1968 r. W. S. przekazała swojemu synowi całe posiadane gospodarstwo rolne łącznie z działkami stanowiącymi dojazd do tego gospodarstwa. Wskazała, że ojciec J. S., K. S. (1) zmarł w latach wcześniejszych, a postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku zostało przeprowadzone w 1968 r. Podała, że W. S. przekazała zatem synowi i jego żonie parcele gruntowe, które obecnie utworzyły działki będące przedmiotem niniejszego postępowania (stanowiły one jej własność) oraz parcele gruntowe, których, zgodnie z zawartą ugodą, była samoistnym posiadaczem. Wnioskodawczynie wskazała, iż mocą ugody zawartej w 1930 r. pomiędzy A. C. i K. H. (2) (żoną J. H. a matką W. H. (1)) A. C. oddał K. H. (2) 140 m swojej działki (będącej drogą) w zamian za odstąpienie mu działki na budowę budynku mieszkalnego, co zastabilizowano kamieniami miedzowymi. W ocenie wnioskodawczynie parcela ta obecnie odpowiada części działki nr (...). Dalej wnioskodawczynie podniosła, iż J. S. i jego żona prowadząc gospodarstwo rolne musieli, jako samoistni posiadacze, korzystać z jedynej drogi do gospodarstwa i wchodzących w jego skład działek po oznaczonej drodze.

Wnioskodawczynie wskazała, że na dzień 4 listopada 1971 r. J. S. i jego żona – otrzymując przedmiotową nieruchomość w darowiznie – byli samoistnymi posiadaczami całego gospodarstwa rolnego obejmującego wymienione nieruchomości położone w Ł., a w związku z tym powinni oni nabyć własność również działek objętych niniejszym postępowaniem z mocy ustawy.

Nadto wnioskodawczynie podniosła, iż na podstawie umowy darowizny z dnia 17 września 1999 r. J. S. i M. S. (1) przekazali swoje nieruchomości dzieciom, przy czym gospodarstwo rolne przekazali córce – wnioskodawczynie L. S..

Uczestnik S. B. w pisemnej odpowiedzi na wniosek sprzeciwił się żądaniu wniosku, wskazując, że J. S. i jego żona M. S. (1) mogą być tylko współużytkownikami działki (drogi) na takich samych zasadach jak inne osoby wymienione np. w umowie darowizny - akcie notarialnym Rep. (...)z dnia 28 maja 1992 r., tj. J. B. (2), Z. B., M. G. i K. G.. Uczestnik podniósł, iż w KW nr (...) jako współwłaściciele występują jego dziadkowie A. i M. C. (2). Dlatego też w/w osoby są współwłaścicielami tej działki (drogi dojazdowej) na podstawie dziedziczenia. Dalej uczestnik wskazał, że droga oznaczona we wniosku jako działka nr (...) jest drogą dojazdową do gruntów rolnych użytkowanych przez jego rodzinę i przez innych użytkowników. Zarzucił, że wydzielenie przez wnioskodawczynię L. S. części tej drogi (0,09 ha) uniemożliwi mu dojazd do gruntów rolnych i ich uprawę.

Uczestniczka R. B. zajęła takie samo stanowisko jak jej syn S. B.. Następnie w pisemnej odpowiedzi na wniosek dodatkowo podniosła, że jej babka K. C. była właścicielką 20 morgów ziemi, które w późniejszym czasie zostały podzielone dla pięciu gospodarstw i w związku z tym została wytyczona jedna, wspólna dla wszystkich droga, która została zarejestrowana w księgach wieczystych pod nr (...) jako współwłasność. Uczestniczka oświadczyła, iż nie widzi powodu, aby ta współwłasność miała być zlikwidowana.

Uczestnicy: J. B. (2), J. B. (1), A. B., W. B., H. B. w pisemnych odpowiedziach na wniosek sprzeciwili się żądaniu wniosku, wskazując, iż wszystkie osoby będące współwłaścicielami drogi stanowiącej działkę nr (...) powinny dalej pozostać jej współwłaścicielami, gdyż wydzielenie odcinka tej drogi tylko jednemu ze współwłaścicieli prowadzić będzie do pokrzywdzenia pozostałych osób, uniemożliwiając im praktycznie korzystanie z całej drogi i dojazd do nieruchomości rolnych, a więc także ich uprawę. Podobne stanowisko zajęli uczestnicy: M. G., K. G. oraz Z. B..

Uczestniczka S. Ł., działająca w niniejszym postępowaniu imieniem własnym oraz jako opiekun prawny uczestniczki R. S. i kurator uczestniczki A. S., wniosła w pisemnej odpowiedzi na wniosek o oddalenie wniosku w całości. Uzasadniając swoje stanowisko podniosła, że nieruchomości objęte wnioskiem o uwłaszczenie, a stanowiące drogę dojazdową do szeregu innych nieruchomości, nie wchodziły w skład gospodarstwa rolnego prowadzonego przez J. i M.S.i nie znajdowały się w wyłącznym i samoistnym ich posiadaniu. Zarzuciła, że działki te stanowiły drogę dojazdową także w dniu 4 listopada 1971 r., a współwłaściciele przedmiotowej nieruchomości przez lata zgodnie współposiadali tę nieruchomość, wykorzystując ją zgodnie z jej przeznaczeniem. Podała, że z drogi tej korzystały także osoby postronne. Uczestniczka wskazała także, że w świetle art. 1 ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych, mając na uwadze stan faktyczny przedmiotowej sprawy, nie jest możliwe nabycie nieruchomości drogowej w drodze uwłaszczenia.

Pozostali uczestnicy poparli wniosek bądź też nie ustosunkowali się do zawartego w nim żądania.

W dniu 27 maja 2015 roku Sąd Rejonowy w Bochni wydał postanowienie, w którym:

1) ujawnił, że działka nr (...) o pow. 0,09 ha, położona w Ł. dzieli się na działki:

- nr (...) o pow. 0,05 ha

- nr (...) o pow. 0,04 ha,

zgodnie z mapą uzupełniającą z dnia 25 stycznia 2015 r., sporządzoną przez biegłego sądowego geodetę – Z. S., przyjętą do ewidencji materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego Starosty (...) w dniu 11 lutego 2015r. za nr ew. (...);

2) stwierdził, że uczestnik J. S. oraz uczestniczka M. S. (1), z mocy samego prawa, z dniem 4 listopada 1971 roku nabyli na zasadach ustawowej wspólności małżeńskiej:

- prawo własności nieruchomości położonej w Ł., stanowiącej działkę nr (...) o pow. 0,04 ha, odpowiadającą części pb. nr (...), części pgr. nr (...) i pgr. nr (...), objętych Lwh (...) gm. kat. Ł.,

- prawo własności nieruchomości położonej w Ł., stanowiącej działkę nr (...) o pow. 0,01 ha, odpowiadającą części pgr. nr (...), objętej Lwh (...) gm. kat. Ł.,

- udział wynoszący 2/12 części we własności nieruchomości położonej w Ł., stanowiącej działkę nr (...) o pow. 0,36 ha, odpowiadającą części pgr. nr (...), objętej KW nr (...) (w miejsce udziałów: J. H. i W. H. (1));

3) oddalił wniosek w pozostałym zakresie;

4) stwierdził, iż każda ze stron ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

Działka nr (...) o pow. 0,09 ha, położona w Ł., odpowiada części parceli gruntowej nr (...) objętej KW (...) oraz części parceli gruntowej nr (...), części parceli budowlanej nr (...) i parceli gruntowej nr (...), objętym LWH (...) gm. kat. Ł..

Działka nr (...) o pow. 0,01 ha, położona w Ł., odpowiada części parceli gruntowej nr (...), objętej LWH(...)gm. kat. Ł..

Działka nr (...) o pow. 0,36 ha, położona w Ł., odpowiada części parceli gruntowej nr (...), objętej KW nr (...).

W KW nr (...) jako właściciele m.in. pgr. nr (...) (drogi) wpisani są: J. N. w 1/12 części, S. N. w 1/12 części, J. H. w 1/12 części, W. H. (1) w 1/12 części, A. C. w 1/12 części, M. C. (2) w 1/12 części, A. N. w 1/12 części, A. ze Z. N. w 1/12 części, A. z N. R. w 4/12 częściach.

W KW nr (...) jako właściciele części pgr. nr (...) wpisani są R. B. i S. B. na prawach wspólności ustawowej na podstawie umowy o dożywocie z dnia 24 kwietnia 1975 r., którą zawarli z A. C. i M. C. (2), właścicielami m.in. całej pgr. nr (...).

W wypisie z rejestru gruntów z 1962 r. jako władający m.in. pgr. nr (...) byli wpisani A. C. i M. C. (2).

W LWH (...) gm. kat. Ł. jako właściciele części pbud. Nr (...), części pgr. nr (...), części pgr. nr (...), części pgr. nr (...), części pgr. nr (...), pgr. nr (...) i pgr. nr (...) wpisani są małoletni: W. H. (2) w 3/8 częściach na podstawie dekretu dziedzictwa z dnia 5 maja 1923 r. oraz K. S. (1) w 5/8 częściach na podstawie kontraktu działu i kontraktu sprzedaży z 12 lipca 1932 r., uchwały z 15 lutego 1933 r., kontraktu przedślubnego z 17 maja 1933 r., dekretu pełnoletności z 17 maja 1933 r., metryki ślubu z 11 sierpnia 1933 r., umowy sprzedaży z 1 maja 1935 r.

W dniu 5 maja 1930 r. została zawarta ugoda pomiędzy A. C.

i K. H. (2), żoną J. H., na podstawie której K. H. (2) odstąpiła A. C. zagon o długości 56 metrów (u góry 3 metry, zaś na dole 2 metry szerokości) i objętości 140 metrów kwadratowych, a to z tego powodu, iż ten buduje budynki mieszkalne, a na to placu odpowiedniego mu brakuje. A. C. w zamian odstąpił w parceli nad domem około drogi po prawej stronie 140 metrów, gdzie osadzono kamienie miedzowe. W ugodzie tej K. H. (2) zastrzegła sobie wyjazd z boiska za stodoły, na co A. C. się zgodził.

Dziadkowie wnioskodawczyni, K. S. (1) i W. S., z domu H., córka J. i W., byli właścicielami gospodarstwa rolnego położonego w Ł., obejmującego m.in. parcele ujawnione w Lwh (...) gm. kat. Ł.. Korzystali oni z drogi biegnącej po parceli nr (...), której współwłaścicielem była W. S. z domu H.. W. H. (1) przejęła gospodarstwo po swoim ojcu J. H., kiedy ten wyjechał do Ameryki. Przejęła również udziały w parceli drogowej nr (...). Do tej parceli S. przedostawali się najpierw po swoim gruncie, tj. od stodoły nad zabudowaniami w górę, a potem po gruncie A. C. i następnie znów po swoim gruncie.

Na mapie katastralnej była widoczna droga oznaczona jako pgr. nr (...), a dalej jako pgr. nr (...). Była również widoczna droga biegnąca po pgr. nr (...). Nie była natomiast zaznaczona droga, która miałaby biec po części pgr. nr (...), części pgr. nr (...), części pbud. nr (...) i części pgr. nr (...).

W dniu 31 sierpnia 1959 r. zmarł K. S. (1), a postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po nim toczyło się przed Sądem Powiatowym w Bochni pod sygn. akt Ns. 378/68. Na podstawie postanowienia z dnia 13 maja 1968 r. stwierdzono, iż spadek po K. S. (1) na podstawie ustawowego porządku dziedziczenia nabyli: wdowa W. S. w 7/28 częściach i dzieci: T. S., J. J. (3), C. S., J. S., M. C. (1), S. S. (2) i H. S. po 3/28 części w całym spadku bez gospodarstwa rolnego; natomiast gospodarstwo rolne nabyli: wdowa W. S. w 4/16 częściach i dzieci: J. J. (3), M. C. (1), J. S. i H. S. (który w dacie otwarcia spadku był małoletni) po 3/16 części.

Po zakończonym postępowaniu spadkowym po zmarłym K. S. (1), doszło do zawarcia w 1968 r. ustnej umowy darowizny, mocą której W. S. przekazała swojemu synowi J. S. i jego żonie M. posiadane gospodarstwo rolne za dożywocie. Przekazała im również te części parcel obj. Lwh (...), po których wykonywano przejazdy do tego gospodarstwa. Od tego czasu J. i M. małżonkowie S. prowadzili wspólnie gospodarstwo rolne i opłacali podatki.

Na podstawie aktu własności ziemi z dnia 25 września 1979 r., nr (...), wydanego przez Naczelnika Gminy w Ż., J. i M. małżonkowie S. stali się z mocy samego prawa właścicielami nieruchomości tworzących gospodarstwo rolne położone

w miejscowości Ł. wraz z zabudowaniami, a składające się z działek ewidencyjnych o nr: (...) o łącznej powierzchni 4,95 ha.

Małżonkowie J. i M. S. dojeżdżając do swoich pól korzystali z przejazdu prowadzącego przez ich gospodarstwo w górę, następnie za stodołą droga wchodziła na grunt B. (który R. B. i S. B. nabyli w 1975 r. od ojca R. - A. C. na podstawie umowy o dożywocie), dalej prowadziła pomiędzy gruntami S. do drogi biegnącej po działce nr (...) (dawnej pgr. nr (...)), stanowiącej przedłużenie drogi biegnącej od drogi publicznej po działce nr (...), tzw. (...). A. C. a potem B. pozwalali S. korzystać z ich części drogi.

S. wykaszali tę część drogi nr (...), która przylegała do ich gruntów. Paśli też na tej drodze krowy. A. C. również wypasał krowy na tej działce.

Pozostali właściciele gruntów rolnych znajdujących się na północ od siedliska S., jak również ludzie, którzy mieli pola na tzw. (...), korzystali z drogi dojazdowej zwanej (...), biegnącej od drogi publicznej w górę prosto (aktualnie asfaltowej), a następnie jeździli po działce nr (...) (dawnej pgr. nr (...)) aż do pól uprawnych. Zdarzało się również, że korzystali z drogi biegnącej przez siedlisko S.. J. S. zabraniał ludziom przejazdów po tej drodze.

W latach 70-tych XX wieku w terenie widoczne były obie drogi, tj. zarówno tzw. (...), oznaczona w ewidencji gruntów jako działka nr (...), jak i droga oznaczona w tej ewidencji jako działka nr (...).

Na podstawie umowy darowizny z dnia 28 maja 1992 r., Rep. (...) R. B. i S. B. dokonali podziału swojego gospodarstwa rolnego pomiędzy dzieci. W umowie oświadczyli również, że są osobami władającymi i użytkownikami położonych w Ł. dróg: nr (...) obszaru 0,46 ha, nr (...), nr (...) - obszaru 0,49 ha, wraz z innymi współużytkownikami w częściach ułamkowych. R. B. i S. B. darując swym następcom, synowi S. B. i synowej J. B. (2) oraz córce M. G. i zięciowi K. G. działki położone w Ł. przekazali im również prawo do współużytkowania drogi nr (...).

Umową darowizny z dnia 17 września 1999 r., Rep.(...) J. S. i M. S. (1) rozdysponowali swoim majątkiem w postaci gospodarstwa rolnego pomiędzy swoje dzieci, tj. M. S. (2), K. S. (2) i L. S.. Córce L. S. przekazali w darowiznie nieruchomości obejmującą niezabudowane działki nr (...) oraz działkę nr (...) z zabudowaniami mieszkalno – gospodarczymi, położone w Ł.. W umowie tej darczyńcy zapewnili nadto, że są współposiadaczami, łącznie z osobami trzecimi, działek nr (...) o pow. 0,46 ha i nr (...) o pow. 0,04 ha, położonych w Ł., stanowiących drogi.

W 2010 r. na mapie zasadniczej działka nr (...) była uwidoczniiona jako droga. Jednakże w latach 2011-2012 toczyło się postępowanie administracyjne, w wyniku którego dokonano podziału działki nr (...) o pow. 0,46 ha, wydzielając z niej, zgodnie ze stanem prawnym, działki: nr (...) o pow. 0,01 ha, odpowiadającą części pgr. nr (...), objętej Lwh (...) gm. kat. Ł.; nr (...) o pow. 0,36 ha, odpowiadającą części pgr. nr (...), objętej KW nr (...); nr(...)o pow. 0,09 ha, odpowiadającą części pgr. nr (...), części pgr. nr (...), pgr. nr (...) i części pb. nr (...). Zmiany w ewidencji gruntów w tym zakresie zostały wprowadzone na podstawie decyzji Starosty (...) z dnia 20 czerwca 2012 r., znak: (...).

Działki nr (...) położone w Ł. ujawnione są w ewidencji gruntów jako drogi.

Zgodnie z mapą uzupełniającą z dnia 25 stycznia 2015 r. sporządzoną przez biegłego sądowego geodetę Z. S. działka nr (...) dzieli się na działki: nr (...) o pow. 0,05 ha, odpowiadającą części pgr. nr (...), objętej KW nr (...), i nr (...) o pow. 0,04 ha, odpowiadającą części pb. nr (...), części pgr. nr (...) i pgr. nr (...), objętych Lwh (...) gm. kat. Ł..

W rozważaniach prawnych Sąd I instancji na wstępie przywołał przepisy dotyczące nabycia własności nieruchomości przez uwłaszczenie zawarte w ustawie z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych.

W ocenie Sądu pierwszej instancji w dacie wejścia w życie ustawy uwłaszczeniowej, tj. na dzień 4 listopada 1971 r. rodzice wnioskodawczyni (J. i M. S.) byli posiadaczami samoistnymi wszystkich parcel katastralnych objętych dawnym Lwh (...), w tym także i tych, które były przyporządkowane do działek nr (...). Byli również współposiadaczami parceli drogowej nr (...) objętej aktualnie KW nr (...) w udziale, jaki przypadał we własności tej parceli ich

poprzednikom prawnym, tj. J. H. i W. H. (1) (zameężnej S.). Stan posiadania J. i M. S. uzyskał urzędowe potwierdzenie w wydanym w dniu 25 września 1979 r. akcie własności ziemi. Przedmiotowy AWZ nie objął jednak gruntów, które na istniejącej już w dacie jego wydania mapie ewidencyjnej zostały wydzielone jako odrębna działka ewidencyjna drogowa o nr (...). Nie oznaczało to jednak, że małżonkowie S. nie byli posiadaczami tego gruntu. Część ówczesnej działki nr (...), odpowiadająca parcelom z Lwh (...), została bowiem na mapie ewidencyjnej uwidoczniła w taki sposób, że otaczają ją działki nr (...) (przed podziałami), na których uwłaszczyli się w postępowaniu administracyjnym rodzice wnioskodawczynie. Taka sama sytuacja miała miejsce w przypadku działki nr (...), która jest otoczona przez działki nr (...) objęte AWZ wydanym na rzecz rodziców wnioskodawczynie. Droga na mapie ewidencyjnej została zatem wyodrębniona w tej części wewnątrz gospodarstwa (...). Sąd uznał, że zarzuty uczestników, iż to oni bądź ich poprzednicy prawni również korzystali

z przejazdów przez podwórze S. nie mogły mieć decydującego znaczenia co do władania w/w gruntem. Uczestnicy nie wiedzieli bowiem, na jakich zasadach korzystali z drogi przez siedlisko S., a ponadto od samego początku korzystaniu z tych przejazdów sprzeciwiał się J. S., co świadczyło o jego woli w zakresie samoistnego posiadania i jedynie grzecznościowym korzystaniu z drogi przez inne osoby.

W ocenie Sądu Rejonowego wnioskodawczynie nie wykazała natomiast, że część działki nr (...), która została zsynchronizowana z parceli nr(...), objętej KW nr (...) (aktualnie po podziale działka nr (...)), znajdowała się na dzień 4 listopada 1971 r. w samoistnym posiadaniu jej rodziców. Sąd wskazał, że wnioskodawczynie odwoływała się w tym względzie w pierwszej kolejności do ugody z 1930 r. Sąd I instancji uznał jednak, że wersja przedstawiona przez wnioskodawczynie nie znalazła potwierdzenia w materiale dowodowym. Na mapie katastralnej, która obowiązywała w dacie podpisania ugody, jedyna droga w tym miejscu biegła po parceli nr (...). Z tego wynikałoby zatem, że ugoda nie obejmowała tego fragmentu parceli nr (...), który wszedł w skład działki nr (...), ale jakiś inny fragment gruntu, znajdujący się przy drodze na parceli nr (...). Sąd wskazał, że przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało, by rodzice wnioskodawczynie byli samoistnymi posiadaczami lub współposiadaczami tej części parceli nr (...), która weszła do działki nr (...). Zebrane dowody pozwoliły jedynie na ustalenie, że S. grzecznościowo, za zezwoleniem najpierw A. C. a później jego następców, korzystali z w/w fragmentu drogi rozdzielającego ich grunty.

Od postanowienia Sądu Rejonowego w Bochni z dnia 27 maja 2015 r. apelację złożyła wnioskodawczynie L. S., zaskarżając to orzeczenie jedynie w części, tj. w punkcie 3, zarzucając w niej naruszenie przepisów:

- prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na błędnym przyjęciu, że rodzice wnioskodawczynie, a to J. i M. S. na dzień 4 listopada 1971 r. nie byli samoistnymi posiadaczami działki nr (...) utworzonej z części parceli gruntowej nr (...), tworzącej w terenie ciąg drogi dojazdowej do pól i do gospodarstwa rodziców wnioskodawczynie, podczas gdy fakt jej użytkowania i posiadania, jako części składowej gospodarstwa, był oczywisty i wynikał z charakteru oraz sposobu prowadzonego gospodarstwa i sposobu użytkowania gruntów przez rodziców wnioskodawczynie. W ramach tego zarzutu podniesiono, że rodzice wnioskodawczynie musieli tym właśnie szlakiem dostawać się do działek położonych na północ od ich działki siedliskowej. Wskazano również, że dokonana przez nich wcześniej darowizna i zamiana gruntu przemawiała za tym, że przekazują je w samoistne posiadanie. Przekonują o tym jednoznacznie zeznania o fakcie przejścia gospodarstwa, w tym spornych działek i czucie się ich właścicielem, co przejawiało się cały czas do dnia dzisiejszego szeregiem decyzji właścicielskich, takich jak: przejazd bez niczyjej zgody, koszenie trawy, wypasanie bydła.

- przepisów prawa materialnego, a to art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1971r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji kiedy rodzice wnioskodawczynie, jako właściciele i użytkownicy dużego gospodarstwa rolnego oraz samoistni posiadacze ziemi otrzymanej na skutek umowy zamiany zawartej przez ich poprzedników prawnych, objęli w samoistne posiadanie całość objętych niniejszym postępowaniem działek nr (...), stanowiących w terenie drogę, z której korzystali w całości jako jednej drogi, nie dzieląc przy tym w swojej świadomości, że jej część nie stanowi ich własności, a co najwyżej, że ją użytkują wspólnie z sąsiadami.

Formułując takiej treści zarzuty, wnioskodawczynie wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez uznanie, że rodzice wnioskodawczynie z mocy samego prawa z dniem 4 listopada 1971 r., na zasadach wspólności majątkowej

małżeńskiej, nabyli prawo własności nieruchomości położonej w Ł., stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 0,05 ha, odpowiadającą części parceli gruntowej nr (...), objętą KW nr TR 10/ (...).

Na wypadek nieuwzględnienia powyższego wniosku skarżąca wniosła o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Rejonowy w Bochni.

W uzasadnieniu środka odwoławczego wnioskodawczyni podniosła, iż Sąd I instancji błędnie przyjął, że J. i M. S. nie korzystali z drogi stanowiącej własność B. jak z własnej i pytali się kogokolwiek o zgodę na przejazd przez tę drogę czy też wypasanie na niej bydła i koszenie trawy. W ocenie skarżącej, sami uczestnicy w swoich pismach zarzucali, iż J. S. zachowywał się jak właściciel i rozporządzał, ich zdaniem, nie swoim gruntem.

Zdaniem wnioskodawczyni, w 1971 r. – wbrew ustaleniom Sądu I instancji – ani sąsiad A. C., ani tym bardziej rodzina B. nie korzystali z spornego szlaku, ponieważ mieszkali oni przy drodze oznaczonej obecnie jako działka nr (...) (tzw. (...)) i z niej korzystali. A. C. był wtedy już w starszym wieku, dlatego też nie prowadził gospodarstwa i produkcji rolnej, w przeciwieństwie do rodziny S.. W ocenie skarżącej, z ukształtowania terenu i położenia parcel stanowiących własność J. S. wynika, że sporny szlak służył głównie jego potrzebom i był naturalnym dostępem do działek położonych na północ od działki siedliskowej, co czyniło jego i jego żonę co najmniej współposiadaczami tego odcinka drogi.

W odpowiedzi na apelację uczestnik Z. B. wniósł o oddalenie apelacji i obciążenie wnioskodawczyni kosztami postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie rozważań należy odnieść się do zarzutu apelacji dotyczącego naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., poprzez przekroczenie przez Sąd I instancji granic swobodnej oceny dowodów, co w ocenie skarżącej prowadziło do wadliwych ustaleń faktycznych.

Istotnie, przepis art. 233 § 1 k.p.c. wymaga od sądu wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, a następnie poddania go ocenie w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego. W związku z tym dopiero wykazanie przez stronę apelującą, iż rozumowanie sądu a quo o istotnych dla rozstrzygnięcia faktach pozostaje w sprzeczności z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, pozwala na skuteczne zakwestionowanie prawidłowości ustaleń w zakresie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Dla podważenia dokonanych ustaleń nie jest natomiast wystarczające zaprezentowanie własnej, odmiennej od Sądu I instancji oceny materiału dowodowego. Zgodnie z utrwalonymi poglądami doktryny i judykatury skuteczne podniesienie zarzutu obrazy ww. przepisu wymaga więc wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2009 r., II PK 261/08). Jeśli więc sądowi nie można wytknąć błędnego z punktu widzenia logiki i doświadczenia życiowego rozumowania, nie dochodzi do obrazy powoływanego przepisu, nawet jeśli z określonych dowodów można wywieść wnioski inne niż przyjęte przez sąd.

Wbrew zastrzeżeniom skarżącej, Sąd I instancji, stosując się do kryteriów oceny dowodów z art. 233 § 1 k.p.c., wyprowadził z zebranego w sprawie materiału dowodowego prawidłowe wnioski co do faktów istotnych dla jej rozstrzygnięcia. W szczególności Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił kluczową do zastosowania właściwego prawa materialnego okoliczność, tj. fakt, iż rodzice wnioskodawczyni, J. i M. S. nie byli w dniu 4 listopada 1971 r. samoistnymi posiadaczami tej części działki nr (...), która powstała z części parceli gruntowej nr (...) objętej KW nr (...), będącej obecnie własnością R. i S. B., a wcześniej A. i M. C. (2). Fakt ten nie został bowiem dowiedziony przez L. S..

Przesłuchani na tę okoliczność świadkowie nie mieli istotnych informacji. A. R. urodził się dopiero w 1970 r., a więc nie mógł być źródłem wiedzy na temat tego, jak przedstawiało się wówczas korzystanie z drogi, co zresztą sam przyznał. Z kolei świadek T. podał, że w latach 70 – tych był w szkole średniej i na studiach i nie wiadomo mu dokładnie, kto i

na jakich zasadach korzystał w drogi. Zeznał jednak, że: „odcinek drogi od stodoły J. S. do połączenia z drogą gminną był J. S. i tych właścicieli, którzy mieli gospodarstwa przy tej drodze”.

Duży zakres informacji pochodził więc od samych uczestników postępowania. Istotne są w szczególności zeznania uczestnika J. S., który przecież wraz z żoną prowadził wówczas gospodarstwo rolne przekazane mu przez matkę i się na nim uwłaszczył. Otóż zeznał on m.in.: „w latach siedemdziesiątych XX wieku tą drogą od naszego gospodarstwa do góry jeździliśmy my i C., czyli teraz B.”; „A. C. wyjeżdżał sobie ze swojej posesji za naszą stodołą, z działki, którą odstąpiła mu K. H. (2), a myśmy wyjeżdżali ze swojej posesji i wspólnie jeździliśmy tą drogą do góry. Wspólnie paśliśmy krowy na tej drodze”; „Dziadek A. C. jak prowadził gospodarstwo, to jeździł z góry na dół i do stodoły i do stajni częścią tej przedmiotowej drogi”. Uczestnik M. S. (2) zeznał, że pamiętał jeszcze A. C., który „dalej za stodołą na drogę wyprowadzał krowy”. Zeznania te w zakresie używania spornego pasa drogowego pokrywają się i korespondują z zeznaniami uczestników S. Ł., R. B., M. C. (1), M. G..

Wnioskodawczyni powoływała się także na treść ugody z 1930 r., która miałaby wskazywać, w jej ocenie, że doszło do nieformalnej zamiany gruntów. Jednakże Sąd Rejonowy również i tej kwestii poświęcił dużo uwagi, dając temu wyraz w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia. Analiza tego dowodu i jego ocena – dokonane w sposób wnikliwy – zasługują na pełną aprobatę sądu II instancji.

Wobec bezzasadności zarzutów wymierzonych w podstawę faktyczną orzeczenia, Sąd Okręgowy, dzieląc ustalenia Sądu I instancji, przyjął je za własne.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia przepisów prawa materialnego, wskazać należy, iż sąd I instancji prawidłowo zastosował właściwe regulacje zawarte w ustawie z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 27, poz. 250 z późn. zm.), dalej jako: „ustawa uwłaszczeniowa”.

Ustawa ta w art.1 przewidywała dwa wypadki nabycia z mocy prawa własności nieruchomości rolnych, znajdujących się w dniu 4 listopada 1971 r. w samoistnym posiadaniu lub współposiadaniu rolników, a mianowicie:

1. jeżeli oni sami jako rolnicy lub ich poprzednicy objęli te nieruchomości w samoistne posiadanie na podstawie zawartej bez prawem przewidzianej formy umowy sprzedaży, zamiany, darowizny, umowy o dożywocie lub innej umowy o przeniesienie własności, zniesienie współwłasności lub umowy o dział spadku (art.1 ust.1),
2. bądź też jako rolnicy objęli nieruchomości rolne w samoistne posiadanie bez jakiegokolwiek tytułu i do dnia wejścia w życie ustawy posiadali nieruchomość rolną nieprzerwanie od lat pięciu będąc w dobrej wierze lub od lat dziesięciu gdy posiadanie uzyskali w złej wierze (art.1 ust.2). W tym przypadku dodatkową przesłanką uwłaszczenia była długotrwałość posiadania.

Przedmiotem wniosku w niniejszym postępowaniu było stwierdzenie nabycia przez poprzedników prawnych wnioskodawczyni własności m.in. nieruchomości wykorzystywanej jako droga, oznaczonej jako działka nr (...), na podstawie art. 1 ust.1 ustawy uwłaszczeniowej.

Wobec zaprzeczenia przez niektórych uczestników twierdzeniu, by małżonkowie J. i M. S. byli w dniu 4.11.1971 r. samoistnymi posiadaczami tejże nieruchomości, to na wnioskodawczyni, zgodnie z regułą dowodzenia określoną w art. 6 k.c., spoczywał ciężar wykazania, że jej rodzice faktycznie władali przedmiotową nieruchomością w dniu 4 listopada 1971 r. oraz wykazanie faktów świadczących o tym, iż było to posiadanie samoistne.

Ustawa uwłaszczeniowa nie określa pojęcia posiadacza samoistnego. Jest to więc posiadacz samoistny w znaczeniu przyjętym w kodeksie cywilnym. Definicja ustawowa posiadania samoistnego zawarta jest w art. 336 k.c., według którego posiadaczem samoistnym rzeczy jest ten, kto nią faktycznie włada jak właściciel, korzystając z niej z wyłączeniem innych osób, pobiera pożytki i dochody, a także uważa się za uprawnionego do rozporządzenia nią (art. 140 k.c.).

Zgodnie przyjmuje się, że posiadanie jest stanem faktycznym przejawiającym się we władztwie nad rzeczą (corpus possessionis) oraz woli władania rzeczą dla siebie (animus rem sibi habendi). Pierwszy z tych elementów występuje wtedy, gdy dana osoba znajduje się w sytuacji pozwalającej jej na korzystanie z rzeczy w taki sposób, w jaki mogą to czynić osoby, którym przysługuje do rzeczy określone prawo, przy czym nie jest wymagane efektywne korzystanie z rzeczy; wystarczy bowiem sama możliwość korzystania z niej. Drugi czynnik (w postaci woli władania dla siebie) przejawia się w podejmowaniu czynności wskazujących na to, że posiadacz traktuje faktyczny stosunek do rzeczy jako własną, z reguły nieograniczoną sferę dyspozycji.

Wprawdzie zgodnie z art. 339 k.c. domniemywa się, że ten kto włada faktycznie rzeczą jest posiadaczem samoistnym, jednak w rozpoznawanej sprawie bezsporne jest, iż chodzi o posiadanie nieruchomości będącej drogą, z której korzystało kilka osób, co obala domniemanie samoistności posiadania i obciąża wnioskodawczynię obowiązkiem wykazania tej okoliczności (por. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 20 lutego 2013r., III CSK 6/13, LEX nr 1311760).

Dla wykazania samoistności posiadania konieczne jest wykazanie takich cech władania nieruchomością, które w sposób jednoznaczny dawałyby obraz woli właścicielskiego posiadania całości nieruchomości przez podmioty wymienione we wniosku.

Z materiału dowodowego, prawidłowo w sprawie zebranego i ocenionego, wynika, że ze spornego odcinka drogi w dniu 4 listopada 1971 r. korzystało wiele osób, w tym przede wszystkim A. C., gdyż stanowił on wówczas jego własność i przylegał bezpośrednio do gruntów jego gospodarstwa. W tych okolicznościach samo korzystanie przez poprzedników prawnych wnioskodawczyni z przejazdów po przedmiotowej nieruchomości czy też wypasanie na niej bydła, nie przesądzało jeszcze o samoistności posiadania.

W świetle powyższych rozważań należy przyjąć, iż Sąd I instancji prawidłowo stwierdził, że nie zostały w sprawie wykazane przesłanki nabycia w trybie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych własności nieruchomości, mającej obecnie oznaczenie jako działka ewidencyjna nr (...). Z tego też względu apelacja wnioskodawczyni podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania sąd orzekł stosownie do treści art. 520 § 1 k.p.c., przyjmując, iż każdy z uczestników uczestnik ponosi koszty postępowania apelacyjnego związane ze swym udziałem w sprawie.